ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
25 Απριλίου 1985 *

Στην υπόθεση 207/83,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο Richard Wainwright, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Manfred Beschel, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, κτίριο Jean Monnet, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας, εκπροσωπούμενου από την Γ. Δαγτόγλου, του Treasury Solicitor's Department στο Λονδίνο, επικουρούμενη από τον Robin Auld Q. C., με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την πρεσβεία του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βορείου Ιρλανδίας, 28, boulevard Royal,

καθής,

με την οποία ζητείται να αναγνωριστεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο, απαγορεύοντας τη λιανική πώληση ορισμένων εισαγόμενων από άλλα κράτη μέλη προϊόντων εφόσον δεν φέρουν ή δεν συνοδεύονται από ένδειξη καταγωγής, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους G. Bosco, πρόεδρο του πρώτου τμήματος, προεδρεύοντα, O. Due και K. Κακούρη, πρόεδρους τμήματος, και P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot και R. Joliet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: P. Heim

μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 30ής Ιανουαρίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα πραγματικά περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 15 Σεπτεμβρίου 1983, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο, απαγορεύοντας τη λιανική πώληση ορισμένων εισαγόμενων από άλλα κράτη μέλη προϊόντων εφόσον δεν φέρουν ή δεν συνοδεύονται από ένδειξη καταγωγής, παρέβη υποχρέωση που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης.

2 Η αμφισβητούμενη από την Επιτροπή εθνική ρύθμιση είναι το Trade Descriptions (Origin Marking) (Miscellaneous Goods) Order 1981 (S.I. 1981 No 121), το οποίο τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1982, εφεξής το Order.

3 Το άρθρο 2 του εν λόγω Order απαγορεύει την πώληση και την προσφορά προς πώληση στο λιανικό εμπόριο, των προϊόντων που αναφέρονται στο παράρτημα του Order, με εξαίρεση μεταχειρισμένα είδη και αντικείμενα που προσφέρονται υπό ορισμένες ειδικές περιστάσεις, εκτός αν τα εν λόγω προϊόντα φέρουν ή συνοδεύονται από ένδειξη καταγωγής. Στην περίπτωση που τα προϊόντα εκτίθενται προς πώληση, η δε ένδειξη καταγωγής δεν θα γινόταν αντιληπτή παρά μετά την πώληση, παρόμοια ένδειξη πρέπει να εκτίθεται παραπλεύρως των προϊόντων. Η ένδειξη καταγωγής πρέπει να είναι σαφής και ευανάγνωστη· δεν πρέπει να είναι κατά οποιοδήποτε τρόπο κρυμμένη ή καλυμμένη ή να καθίσταται λιγότερο εμφανής από οποιοδήποτε άλλο στοιχείο γραφικό ή όχι.

4 Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Order, ο όρος « καταγωγή » ενός προϊόντος αναφέρεται στη « χώρα που κατασκευάστηκε ή παρασκευάστηκε το εν λόγω προϊόν ».

5 Το παράρτημα του Order απαριθμεί τα προϊόντα επί των οποίων εφαρμόζονται οι πιο πάνω διατάξεις. Τα προϊόντα αυτά διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες: προϊόντα υφαντουργίας και ενδύσεως, οικιακές ηλεκτρικές συσκευές, υποδήματα και μαχαιροπήρουνα και σερβίτσια.

6 Τα άρθρα 3 και 4 του Order περιλαμβάνουν λεπτομερείς διατάξεις όσον αφορά τις υποχρεώσεις των μη λιανοπωλητών προμηθευτών καθώς και τις διαφημίσεις, οι διατάξεις όμως αυτές δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας προσφυγής.

7 Η Επιτροπή με έγγραφο της 18ης Δεκεμβρίου 1981 επέστησε την προσοχή της κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου επί του γεγονότος ότι, κατά τη γνώμη της, οι υποχρεώσεις που πρόβλεπε το άρθρο 2 του Order συνιστούσαν μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό ασυμβίβαστο προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ και μη δικαιολογούμενο από κανένα αναγνωρισμένο από το κοινοτικό δίκαιο λόγο για τον οποίο να επιτρέπεται παρέκκλιση από την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της Κοινότητας.

8 Στο έγγραφο αυτό, η Επιτροπή επισήμανε μεταξύ άλλων ότι το Order επέβαλλε σημαντική επιβάρυνση στον έμπορο λιανικής πωλήσεως οποιουδήποτε προϊόντος υπαγόμενου σε μία από τις τέσσερις κατηγορίες εμπορευμάτων που κάλυπτε το Order. Πράγματι, βάσει του συστήματος που θέσπισε το Order, ο πωλητής υποχρεούται να κατασκευάζει κατάλληλες πινακίδες, να τις τοποθετεί πλησίον των προϊόντων και να μεριμνά καθόλη τη διάρκεια της ημέρας ώστε να μην αφαιρούνται, ανατρέπονται, αποκρύπτονται ή μετατοπίζονται. Κανένα από τα πιο πάνω προβλήματα δεν θα προέκυπτε αν το σχετικό προϊόν έφερε ήδη κατά την παράδοσή του στον έμπορο λιανικής πωλήσεως σήμα καταγωγής, πράγμα το οποίο θα παρακινούσε τον τελευταίο να επιλέγει προς πώληση μόνο προϊόντα φέροντα ήδη ένδειξη καταγωγής. Οι υποχρεώσεις που προβλέπει το Order θα μετατίθονταν αναπόφευκτα σε προηγούμενο στάδιο της αλυσίδας διανομής για να καταλήξουν τελικά στον κατασκευαστή ο οποίος, καθώς θα ενδιαφερόταν να κρατήσει την πελατεία του, θα υποχρεωνόταν να επιθέσει επί των προϊόντων του σήμα καταγωγής. Παρόμοια απαίτηση θα είχε ως αναγκαία συνέπεια να αυξηθούν τα έξοδα παραγωγής του εισαγόμενου αντικειμένου και να το καταστήσει ακριβότερο.

9 Η βρετανική κυβέρνηση, στην απάντησή της της 10ης Φεβρουαρίου 1982, τόνισε καταρχάς ότι το αμφισβητούμενο Order εφαρμόζεται αποκλειστικά στο λιανικό εμπόριο και ότι, επομένως, δυνατή επίπτωση επί των ρευμάτων εισαγωγών θα ήταν πολύ τυχαία ώστε να ληφθεί υπόψη για την ενδεχόμενη εφαρμογή του άρθρου 30. Εξάλλου, η σχετική με την καταγωγή πληροφορία θα είχε, στους τομείς που αφορά το Order, τόση σημασία για τη μεγάλη πλειοψηφία των βρετανών καταναλωτών ώστε να αποτελεί δικαιολογημένο μέτρο ενόψει των απαιτήσεων του κοινοτικού δικαίου.

10 Η βρετανική κυβέρνηση ανέφερε στην απάντησή της ότι το Order θα μπορούσε, αν η Επιτροπή ήταν σύμφωνη, να τροποποιηθεί ώστε, εφεξής, ο έμπορος λιανικής

πωλήσεως να μπορεί να επιλέγει μεταξύ της ενδείξεως εθνικής καταγωγής και της δηλώσεως « Made in the European Community » (κατασκευασθέν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα). Μια τέτοια πρόταση είναι σύμφωνη με τα ουσιώδη σημεία μιας πρότασης οδηγίας για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών των σχετικών με την ένδειξη καταγωγής ορισμένων ειδών υφαντουργίας και ενδύσεως, πρόταση που η Επιτροπή είχε υποβάλει στο Συμβούλιο το 1980 (OJ C 294, σ. 3) αλλά η οποία, εν τω μεταξύ, αποσύρθηκε.

11 Η Επιτροπή, με την αιτιολογημένη γνώμη που διατύπωσε στις 14 Φεβρουαρίου 1983, ενέμεινε στην άποψή της. Τόνισε ότι η πρόταση οδηγίας την οποία η βρετανική κυβέρνηση θέλησε να λάβει ως υπόδειγμα αποτέλεσε το αντικείμενο αρνητικής γνώμης εκ μέρους της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής το 1981 (ΕΕ C 185, σ. 132). Η Επιτροπή αυτή, μολονότι έκρινε σημαντικό να μπορούν οι καταναλωτές να αποφασίζουν, βάσει κατάλληλης πληροφόρησης, για το τι θα αγοράζουν, θεώρησε ότι η ένδειξη της χώρας καταγωγής ενός προϊόντος δεν ικανοποιεί πραγματική ανάγκη του καταναλωτή· άλλες πληροφορίες όπως η τιμή, η σύνθεση, η κατηγορία, η ποιότητα και ο τρόπος χρήσεως έχουν μεγαλύτερη σημασία. Η Επιτροπή συμφώνησε με την πιο πάνω γνώμη.

12 Η Επιτροπή, όταν η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δήλωσε ότι θεωρούσε ότι δεν ήταν σε θέση να συμμορφωθεί προς την αιτιολογημένη γνώμη, άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

13 Η άμυνα του Ηνωμένου Βασιλείου περιορίζεται, κυρίως, στο να αναπτύξει τα δυο επιχειρήματα που ήδη προέβαλε κατά τη διάρκεια της πρώτης προσφυγής διαδικασίας. Αφενός, ισχυρίζεται ότι το Order αποτελεί εθνικό μέτρο το οποίο εφαρμόζεται αδιακρίτως επί εισαγόμενων και εγχώριων προϊόντων και ότι η επίπτωσή του στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών είναι αβέβαιη, αν όχι ανύπαρκτη. Αφετέρου δε, εμμένει στην άποψη ότι οι απαιτήσεις σχετικά με την ένδειξη καταγωγής ανταποκρίνονται, όσον αφορά τα εμπορεύματα που αφορά το Order, στην απαίτηση προστασίας των καταναλωτών, δεδομένου ότι οι τελευταίοι θεωρούν την καταγωγή των προϊόντων που αγοράζουν ως ένδειξη της ποιότητας αυτών των προϊόντων ή της πραγματικής τους αξίας.

14 Τα δύο αυτά επιχειρήματα πρέπει να εξεταστούν με τη σειρά που προβλήθηκαν.

15 Όσον αφορά την ενδεχόμενη επίπτωση στο εμπόριο του αμφισβητούμενου Order, η βρετανική κυβέρνηση τονίζει ότι οι υποχρεώσεις που προβλέπει το άρθρο 2 του διατάγματος αφορούν τη λιανική πώληση όλων των εμπορευμάτων που υπάγονται στο Order, είτε είναι εισαγόμενα είτε όχι. Ορισμένα από τα παραπάνω εμπορεύματα, όπως, παραδείγματος χάρη, τα μάλλινα πλεκτά και τα μαχαιροπήρουνα, παράγονται σε σημαντικές ποσότητες στο Ηνωμένο Βασίλειο.

16 Σχετικά με το επιχείρημα αυτό, πρέπει να παρατηρηθεί, καταρχάς, ότι ο έμπορος λιανικής πωλήσεως, προκειμένου να απαλλαγεί από τις υποχρεώσεις που του επιβάλλει η επίμαχη ρύθμιση, θα έχει την τάση, όπως ορθά επισήμανε η Επιτροπή, να ζητεί από τους χονδρέμπορους να του παραδίδουν προϊόντα που φέρουν ήδη σήμα καταγωγής. Η τάση αυτή επιβεβαιώθηκε από καταγγελίες που δέχτηκε η Επιτροπή. Όπως προκύπτει από τη δικογραφία το « Groupement des industries françaises des appareils d'equipement ménager » (Ένωση γάλλων βιομηχάνων οικιακών ηλεκτρικών συσκευών) γνωστοποίησε στην Επιτροπή ότι γάλλοι κατασκευαστές οικιακών συσκευών που επιθυμούν να διαθέτουν τα προϊόντα τους στη βρετανική αγορά υποχρεώθηκαν να επιθέσουν συστηματικά σχετικά σήματα των προϊόντων τους, ενδίδοντας στις σχετικές πιέσεις των διανομέων τους. Επομένως, οι επιπτώσεις των αμφισβητουμένων διατάξεων είναι ικανές να επεκταθούν στο επίπεδο του χονδρικού εμπορίου ή ακόμη και στο επίπεδο της κατασκευής.

17 Δεύτερον, πρέπει να αναγνωριστεί ότι η ένδειξη ή η σήμανση καταγωγής αποβλέπει στο να επιτραπεί στον καταναλωτή να ξεχωρίζει τα εγχώρια από τα εισαγόμενα προϊόντα και να έχει κατ' αυτό τον τρόπο τη δυνατότητα να εκδηλώνει τις τυχόν προκαταλήψεις κατά των αλλοδαπών προϊόντων. Πρέπει να τονιστεί, όπως είχε την ευκαιρία να επισημάνει το Δικαστήριο σε διάφορες περιπτώσεις, ότι η Συνθήκη, με την ίδρυση κοινής αγοράς και την προοδευτική προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών επιδιώκει να συγχωνεύσει τις εθνικές αγορές σε μια ενιαία αγορά που θα έχει τα χαρακτηριστικά μιας εσωτερικής αγοράς. Στο πλαίσιο μιας τέτοιας αγοράς, η απαίτηση σημάνσεως της καταγωγής όχι μόνο καθιστά δυσχερέστερη τη διάθεση στο εμπόριο ενός κράτους μέλους των προϊόντων άλλων κρατών μελών στους σχετικούς τομείς αλλά έχει επιπλέον ως συνέπεια να επιβραδύνεται η αμοιβαία οικονομική διείσδυση στο πλαίσιο της Κοινότητας καθώς παρεμποδίζεται η πώληση εμπορευμάτων που έχουν παραχθεί χάρη στον καταμερισμό εργασίας μεταξύ των κρατών μελών.

18 Από τις πιο πάνω σκέψεις προκύπτει ότι οι επίμαχες βρετανικές διατάξεις είναι ικανές να έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση των εξόδων παραγωγής των εισαγόμενων εμπορευμάτων και την παρεμβολή δυσχερειών στη διάθεσή τους στη βρετανική αγορά.

19 Η βρετανική κυβέρνηση ισχυρίζεται με το δεύτερο επιχείρημά της ότι η αμφισβητούμενη ρύθμιση, εφαρμοζόμενη αδιακρίτως επί εγχώριων και εισαγόμενων προϊόντων, είναι αναγκαία για την ικανοποίηση επιτακτικών απαιτήσεων ως προς την προστασία του καταναλωτή. Αναφέρει ότι από έρευνα που διεξάχθηκε μεταξύ βρετανών καταναλωτών αποδείχθηκε ότι οι τελευταίοι συνδέουν την ποιότητα ορισμένων προϊόντων με τις χώρες κατασκευής τους. Έτσι, επιθυμούν να γνωρίζουν αν, παραδείγματος χάρη, τα δερμάτινα υποδήματα είναι ιταλικής κατασκευής, τα μάλλινα βρετανικής, τα είδη μόδας γαλλικής και οι οικιακές ηλεκτρικές συσκευές γερμανικής κατασκευής.

20 Το πιο πάνω επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί. Οι σχετικές με την ένδειξη καταγωγής των εμπορευμάτων απαιτήσεις μόνο φαινομενικά εφαρμόζονται αδιακρίτως επί εγχώριων και εισαγόμενων προϊόντων, δεδομένου ότι από την ίδια τους τη φύση, αποσκοπούν στο να επιτραπεί στον καταναλωτή να διακρίνει μεταξύ αυτών των δύο κατηγοριών προϊόντων, πράγμα που είναι δυνατό, κατ' αυτό τον τρόπο, να τον παρακινήσει να προτιμήσει τα εγχώρια προϊόντα.

21 Κατά τα λοιπά, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το γεγονός ότι ο βρετανός καταναλωτής συνδέει την εθνική καταγωγή ενός προϊόντος με την ποιότητά του δεν φαίνεται να επηρέασε τη βρετανική κυβέρνηση όταν ανέφερε στην Επιτροπή ότι ήταν έτοιμη να αποδεχθεί, όσον αφορά τα κράτη μέλη της Κοινότητας, την ένδειξη « κατασκευάστηκε στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ». Εξάλλου, εφόσον η καταγωγή ενός προϊόντος συνδέεται από τους καταναλωτές με ορισμένες ιδιότητες, είναι προς το συμφέρον των κατασκευαστών να την αναγράφουν οι ίδιοι επί των προϊόντων ή της συσκευασίας χωρίς να χρειάζεται να εξαναγκαστούν προς τούτο. Στην περίπτωση αυτή, η προστασία των καταναλωτών εξασφαλίζεται ικανοποιητικά από τους κανόνες που απαγορεύουν τη χρησιμοποίηση ψευδών ενδείξεων καταγωγής και οι οποίοι δεν αμφισβητούνται από τη Συνθήκη ΕΟΚ.

22 Οι πιο πάνω σκέψεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 2 του Order συνιστά μέτρο το οποίο καθιστά τη διάθεση στο εμπόριο των εισαγόμενων από άλλα κράτη μέλη εμπορευμάτων δυσχερέστερη σε σχέση με τη διάθεση των κατασκευαζόμενων επί του εθνικού εδάφους εμπορευμάτων και για το οποίο το κοινοτικό δίκαιο δεν αναγνωρίζει καμία δικαιολογία. Συνεπώς, η διάταξη αυτή εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 30 της Συνθήκης.

23 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το Ηνωμένο Βασίλειο, απαγορεύοντας τη λιανική πώληση ορισμένων προϊόντων που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη εφόσον δεν φέρουν ή δεν συνοδεύονται από ένδειξη καταγωγής, παρέβη υποχρέωση που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης.

Επί των δικαστικών εξόδων

24 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Δεδομένου ότι το καθού ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Το Ηνωμένο Βασίλειο, απαγορεύοντας τη λιανική πώληση ορισμένων προϊόντων εισαγόμενων από άλλα κράτη μέλη εφόσον δεν φέρουν ή δεν συνοδεύονται από ένδειξη καταγωγής, παρέβη υποχρέωση που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης.

2) Καταδικάζει το Ηνωμένο Βασίλειο στα δικαστικά έξοδα.

Bosco Due Κακούρης

Pescatore Koopmans Everling Bahlmann Galmot Joliet

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 25 Απριλίου 1985.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο προεδρεύων

G. Bosco

πρόεδρος του πρώτου τμήματος